

BELGELERİYLE
SERBEST CUMHURİYET
FIRKASI'NI ANLAMAK
İlk Sosyopsikolojik Tarihi Araştırma

Yazar

Murat KACAR

© Copyright 2021

Bu kitabın, basım, yayın ve satış hakları Akademisyen Kitabevi A.Ş.'ne aittir. Anılan kuruluşun izni alınmadan kitabın tümü ya da bölümleri mekanik, elektronik, fotokopi, manyetik kâğıt ve/veya başka yöntemlerle çoğaltılamaz, basılamaz, dağıtılamaz. Tablo, şekil ve grafikler izin alınmadan, ticari amaçlı kullanılamaz. Bu kitap T.C. Kültür Bakanlığı bandrolü ile satılmaktadır.

ISBN

978-625-7409-74-2

Kitap Adı

Belgeleriyle Serbest Cumhuriyet Fırkası'nı Anlamak
İlk Sosyopsikolojik Tarihi Araştırma

Yazar

Murat KACAR

ORCID iD: 0000-0002-7035-2138

Yayın Koordinatörü

Yasin DİLMEN

Sayfa ve Kapak Tasarımı

Akademisyen Dizgi Ünitesi

Yayıncı Sertifika No

47518

Baskı ve Cilt

Vadi Matbaacılık

Bisac Code

HIS000000

DOI

xxx

GENEL DAĞITIM

Akademisyen Kitabevi A.Ş.

Halk Sokak 5 / A

Yenişehir / Ankara

Tel: 0312 431 16 33

siparis@akademisyen.com

www.akademisyen.com

ÖNSÖZ

Bu eserde cumhuriyet tarihimizin en mühim dönemlerinde kurulmuş olan Serbest Cumhuriyet Fırkası, psikolojinin bilişsel sosyolojinin kültürel süreçlerinden yararlanılarak tarihî olarak incelenmiş olup alanında bir ilk olma özelliğini taşımaktadır. Bu çalışmayla görülmüştür ki tarihî araştırmalarda sosyoloji ve psikolojinin kullanımı insanın davranışını ve davranışın tarihe etkisini anlamamızda büyük bir katkı sağlamaktadır. Bundan ötürü bu süreci tarihî araştırmalarda başvurulacak bir yol, yöntem olarak görmek doğru olacaktır. Bu yöntemin ismi ise “ Sosyopsikolojik Tarihî İnceleme” olmalıdır.

Aynı zamanda olayların belgelere dayanarak işlenmesinin, mümkün olduğunca belgelerin bahsi geçtiği bölüm sonlarına eklenmesinin ve halkın düşüncelerinin ağıdalı bir dil yerine arı bir halk diliyle ifade edilmesinin olayları anlamayı kolaylaştırdığını düşünüyorum. Ayrıca belgelere erişim husunda İstanbul Üniversitesi ve Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü’nü¹ elindeki vesikaları çevrimiçi erişime açmasından ötürü kutluyor, diğer kurumlara örnek olmasını temenni ediyorum. Her ne kadar araştırmamı belgeler ve çeşitli yöntemlerle desteklemeye çalışmış olsamda insan olmamdan ötürü hata yapma ihtimalim her daim vardır. Bundan ötürü kitabı inceleyerek hatalarım husunda geri dönüt sağlayacak herkesin görüşlerine açık olduğumu minnetle ve saygıyla belirtmek isterim.

---

¹ Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü, Cumhurbaşkanlığı makamına bağlıdır. Her ne kadar bilimsel araştırmalarda Başbakanlık Cumhuriyet Arşivi kaynak olarak gösterilse de başbakanlık makamı kaldırılmıştır. Tarih yazımında ileride yanlış yorumlara mahal vermemek için bunu belirtmeye lüzum gördüm.

Bu alanda çalışabilmeyi nasip eden Allah'a şükreder, başta E. Kazel olmak üzere yardımını esirgemeyen tüm aile ve arkadaş çevreme teşekkürlerimi sunarım.

İÇİNDEKİLER

Giriş	1
Partinin Kuruluşu:	2
CHF'li Vekillerdeki Düşünce Gelişiminin Açıklanması:	6
BELGELER	11
Yaşananlar:	25
BELGELER	39
Seçimler ve Parti Feshi	43
Sonuç	47
BELGELER	51
Fethi Bey'in Mektubu Günümüz Türkçesi	60
Atatürk'ün Cevap Mektubu Günümüz	
Türkçesine Çevirisi	63
KAYNAKLAR	65

KISALTMALAR

a.g.e :	Adı geçen eser
BCA:	Başbakanlık Cumhuriyet Arşivi
Bk. :	Bakınız
CHF :	Cumhuriyet Halk Fırkası
s. :	Sayfa
S. :	Sayı
SCF :	Serbest Cumhuriyet Fırkası
TCF :	Terakkiperver Cumhuriyet Fırkası
vs. :	Vesaire

KAYNAKLAR

- Asılsız İsnadlar. Akşam (1930 13 Eylül). s.1
- Aydın Belediye Meclisinin Vaziyeti Nedir. Son Posta (1930 16 Teşrin-i Sani). s.3
- BCA “Serbest Cumhuriyet Fırkası lideri Fethi Bey’in İzmir seyahatinde meydana gelen olay ve İsmet Paşa’nın konuşması üzerine Slovo gazetesinde Sofya Matbuat Cemiyet Reisi Silyanof’un yayınladığı yazı” 30-10-0-0 240-618-19
- BCA “Komunist faaliyetlerine dair rapor” 30-10-0-0-208-421-19
- BCA “ Serbest Cumhuriyet Fırkasının Teşekkülünün Yunanistan’da ne suretle karşılandığına dair Atina Elçiliği’nden alınan yazı” 30-10-0-0 254-712-29
- BCA “ Serbest Cumhuriyet Fırkası’nın teşkilatı ile ilgili CHP Genel Sekreterliğine sunulan raporlar” 490-1-0-0 435-1804-2
- Fethi Bey Aydın’da, S.H. Lideri Aydın’da Bir Nutuk Söyledi. Cumhuriyet (1930 10 Eylül). s.1
- Fethi Bey’in Gazi Hz.’ne Gönderdiği Mektubu. Cumhuriyet (1930 11 Ağustos) s.1
- Fethi Bey’in İntihabata Ait Tenkit Nutku. Son Posta, 1930 17 Teşrin-i Sani) s.4
- Fırkalar Karşısında Gazi. Milliyet (1930 8 Eylül). s.1
- Gazi Hz.’lerinin Cevabı. Cumhuriyet (1930 12 Ağustos). s. 1
- Gazi Hz.’leri ve Halk Fırkası. Cumhuriyet (1930 30 Eylül). s.1
- Gazi Hz.’nin Mektupları. Cumhuriyet (1930 10 Eylül). s.1
- İntihap Encümenleri Karşısında Halkın Fikirleri. Son Posta (1930 8 Teşrin-i Evvel). s.2

- İsmet Paşa Hz. Ankara'ya Geliyor, Başvekil Ankara'da Mühim Beyanatta Bulundu. Cumhuriyet (1930 12 Ağustos). s.3
- İsmet Paşa Hz. Milliyet (1930 12 Ağustos). s.2
- İster İnan İster İnanma, Son Posta (1930 20 Teşrin-i Evvel) s.4
- Okyar F. (2014). Serbest Cumhuriyet Fırkası Nasıl Doğdu Nasıl Feshedildi. İstanbul Derin Tarih Kültür Yayınları
- Rey Vermeyen Kadınlar Ağlaşıyorlardı. Son Posta, 11 Teşrin-i Evvel). s.4
- S.C. Fırkası. Milliyet (1930 17 Teşrin-i Sani). s.5
- Soyak Hasan Rıza (1973). Atatürk'ten Hatıralar Cilt II. İstanbul. Yapı ve Kredi Bankası A.Ş.
- Ünal S. (2015). Türkiye'de 1923-1960 Yılları Arasında Kapatılan Siyasi Partiler". Yalova Sosyal Bilimler Dergisi. s. 133
- Vergiler İndiriliyor. Cumhuriyet (1930 30 Eylül). s.1
- Yanılan Kimdir. Son Posta (1930 9 Teşrin-i Evvel). s.1
- Yeni Fırka ve Gazi Hz'lerin Fikirleri. Cumhuriyet, (1930 11 Ağustos 1930). s.1